

1. Indledning

Den amerikansk-sovjetiske aftale om tilintetgørelse af supermagternes landbaserede mellemdistance- og kortere rækkende kernevåben (INF) har bidraget til at rette opmærksomheden mod to spørgsmål af afgørende betydning for Vesteuropas sikkerhed: problemet med det konventionelle styrkeforhold i Europa, og spørgsmålet om det fortsat store antal kernevåbensystemer i Europa. Specielt er spørgsmålet om reduktion henholdsvis omstrukturering (modernisering) af NATO's kortrækkende kernevåben (0-500 km) blevet et politisk vigtigt tema.

Disse emner indgår i en mere omfattende problemstilling vedrørende den fremtidige militære styrkestruktur i Europa, herunder forholdet mellem konventionelle og nukleare våben i NATO's forsvar. Spørgsmålet er, om det fremover vil være muligt eller ønskeligt at lægge mindre vægt på kernevåbnene. Dette kan eventuelt ske ved en række samtidige beslutninger vedrørende alliancens våbensystemer med henblik på at mindske afhængigheden af kernevåbnene. Fra dette spørgsmål går der snævre forbindelseslinjer til et af de andre emner, Udvalget vedrørende Dansk Sikkerhedspolitik har udbedt sig materiale om: spørgsmålet om den europæiske søjle.

I begyndelsen af marts 1989 indledtes nye Øst-Vest forhandlinger i Wien om konventionelle væbnede styrker i Europa (Negotiations on Conventional Armed Forces in Europe: CFE). Det er målet med disse forhandlinger at tilvejebringe en stabil ligevægt på et lavere niveau mellem parternes konventionelle styrker, herunder først og fremmest at fjerne evnen til at iværksætte overraskelsesangreb og store offensive operationer. Forhandlingerne tager dermed primært sigte på det første af ovennævnte problemer, nemlig det konventionelle styrkeforhold i Europa. Resultaterne af disse forhandlinger kan dog selvsagt påvirke bedømmelsen af behovet for kernevåbnene.

Hvilket forløb forhandlingsprocessen vil få, er det ikke muligt at sige. Det synes imidlertid at være den overvejende vurdering, at forhandlingerne vil blive lange og vanskelige. I den forbindelse er det set som et positivt tegn, at Warszawa-pagtlændene forud for forhandlingerne

har bekendtgjort ensidigt at ville reducere deres konventionelle styrker.

Hvad angår de kortrækkende kernevåben er situationen mere kompliceret. På NPG-mødet i Montebello den 27. oktober 1983 besluttedes, at NATO ensidigt skulle nedskære antallet af kernevåbenspræghoveder i Europa med 1.400. Det anerkendtes samtidig, at det for de resterende våbens vedkommende ville være nødvendigt at modernisere både fremføringsmidler og sprænghoveder.

Hidtil er reduktionerne foretaget, mens det videre moderniseringsprograms gennemførelse endnu ikke er nøje fastlagt. Mens der hidtil fra britisk og amerikansk side har været lagt vægt på en mere definitiv stillingtagen til moderniseringsspørgsmålet i forbindelse med de forestående ministermøder i NATO-alliancen i løbet af foråret og forsommeren 1989, synes tendensen nu snarere at gå i retning af at undlade bindende afgørelser ved disse lejligheder. Det indgår i billedet, om alliancen vil kunne nå frem til antagelsen af et omfattende koncept for nedrustning og våbenkontrol, det såkaldte »Gesamt-konzept«. Et afgørende element i NATO's overvejelser vil sandsynligvis være, om og i givet fald hvornår der skal indledes Øst-Vest forhandlinger om reduktion af de kortrækkende kernevåben.

Når INF-missilerne er fjernet i slutningen af 1991, vil NATO's kernevåbenstyrker i Europa bestå af landbaserede artillerisystemer og kortrækkende missilsystemer (Lance) samt fly med fritfaldsbomber. Alle disse våbensystemer er »dobbeltegnede«, dvs. kan armeres med konventionelle eller nukleare sprænghoveder. Hertil kommer et antal amerikanske søbaserede kernevåben, hvoraf nogle er underlagt NATO's øverstkommanderende i Europa (SACEUR), og endelig Storbritanniens strategiske kernevåbenstyrker.

Modernisering er ikke noget entydigt begreb. Sprogbrugen rækker fra udskiftning af enkeltkomponenter i eksisterende våbensystemer til indførelse af kvalitativt nye våbensystemer. NATO's moderniseringsplaner omfatter hele spektret.

Blandt andet USA og Storbritannien mener, at modernisering er nødvendig for at bevare en troværdig nuklear afskrækkelse i Europa efter